

College van onderzoek integriteit Tweede Kamer

RAPPORTAGE

collegeintegriteit@tweedekamer.nl

Postbus 556
2501 CN Den Haag

Datum: 19 oktober 2023
Ons kenmerk: COI.2022.0158(a+b),
0159(a+b)

Betreft: Klachten over niet registreren belangen in restaurant Cousina (STYL BV) en het niet naleven van de geldende COVID-regels door Kamerlid Azarkan

Samenvatting

Tegen het Kamerlid Azarkan zijn twee klachten ingediend: de eerste over het niet registreren van een nevenactiviteit en de tweede over het schenden van coronaregels. Ten aanzien van de eerste klacht concludeert het College dat het Kamerlid Azarkan gedragsregel 3 van de Gedragscode Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft overtreden door zijn belangen in het restaurant Cousina (STYL BV) niet te registreren in het nevenactiviteitenregister van de Tweede Kamer. De klacht is gegrond. Het College acht het niet opportuun in dit geval een sanctie aan te bevelen. Onverminderd het vorenstaande, merkt het College op dat het Kamerlid feitelijk op geen enkele wijze betrokken was bij de bedrijfsvoering van het restaurant. Hij heeft door middel van het oprichten van een zgn. STAK (=stichting administratiekantoor) maximaal invulling gegeven aan het op afstand zetten van zijn belangen. Dit is prijzenswaardig. Echter, het College is van oordeel dat het Kamerlid zijn belang in het restaurant wel afzonderlijk had moeten registreren in het nevenactiviteitenregister. Het was onvoldoende om te volstaan met vermelding van de oprichting of registratie van de STAK. Immers bij elke activiteit van de STAK moet een Kamerlid zich afvragen of die activiteit van de STAK van voldoende belang is om afzonderlijk in het register te registreren.

Het College heeft niet kunnen vaststellen of het Kamerlid al dan niet neveninkomsten (heeft) ontvangen en kan daardoor niet vaststellen of het Kamerlid de verplichting om neveninkomsten te registreren heeft overtreden. De klagers weten niet of van neveninkomsten sprake is en hebben ook geen documenten ingediend ter zake. Het Kamerlid heeft laten weten dat het restaurant verliezen heeft geleden, die niet voor rekening van het Kamerlid komen. Het College heeft over dit onderdeel van de klacht geen oordeel.

Ten aanzien van de tweede klacht concludeert het College dat gedragsregel 5 niet is geschonden. Het Kamerlid is na een positieve COVID-test niet vijf dagen in quarantaine/zelfisolatie gegaan, zoals op dat moment in Nederland het beleid was. Op dat moment was deze verplichting echter niet wettelijk of anderszins voorgeschreven. Op 1 april 2021 heeft het Kamerlid deelgenomen aan de Kamervergadering. Deze klacht is ongegrond.

Dat er in formele zin geen wettelijke regel is overtreden, neemt volgens het College echter niet weg dat van het Kamerlid verwacht had mogen worden zich aan het voor heel Nederland geldende COVID-beleid van het RIVM te houden. Gelet op zijn voorbeeldfunctie, had het Kamerlid de voorgeschreven termijn thuis moeten blijven/in zelfisolatie moeten gaan.

Klacht

Klagers hebben op 14 september 2022, later aangevuld, over Kamerlid Azarkan afzonderlijk een klacht ingediend via het webformulier bij het College van onderzoek integriteit van de Tweede Kamer (hierna: het College). De inhoud van de klachten is nagenoeg gelijklopend; het College heeft de klachten gevoegd en gezamenlijk in onderzoek genomen.

De klachten zijn reacties op informatie die bekend is geworden via het tv-programma Nieuwsuur en een artikel in het dagblad Trouw en betreffen samengevat de volgende gedragingen:

Klacht 1

Het niet registreren in het nevenactiviteitenregister van de Tweede Kamer van het eigendom van restaurant Cousina (STYL BV) en eventuele neveninkomsten daaruit; klagers betrekken hierbij dat het Kamerlid namens zijn fractie woordvoerder was voor corona-aangelegenheden.

Klacht 2

Het niet naleven van de COVID-regels en Huisregels door na een positieve COVID-test op 28 maart 2021 niet vijf dagen in zelfisolatie/in quarantaine te gaan en op 1 april 2021 Kamerdebatten bij te wonen. Klagers geven in hun klacht ook aan dat met dit gedrag het Kamerlid zijn fractiegenoten in gevaar heeft gebracht en daarmee het gezag en de waardigheid van de Kamer heeft aangetast.

Het niet registreren van voormelde nevenactiviteit is volgens klagers in strijd met (artikel 3 van) de Gedragscode Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Het niet naleven van de COVID-regels is volgens klagers eveneens in strijd met (artikel 5 van) de Gedragscode Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Procesverloop

Het College heeft op 18 oktober 2022 klagers geïnformeerd dat de klachten ontvankelijk zijn en gevoegd in behandeling zijn genomen. De klagers hebben verzocht om de melding(en) over het Kamerlid vertrouwelijk te doen. Op 21 oktober 2022 heeft het College in dit kader verzocht om een nadere onderbouwing van dit verzoek. Daarop hebben klagers op 24 oktober 2022 toestemming gegeven hun identiteit aan het Kamerlid bekend te maken.

Het Kamerlid is op 25 oktober 2022 geïnformeerd over de ontvangen klachten. Voorts is hij er op gewezen dat Kamerleden medewerking dienen te verlenen aan verzoeken om informatie, volgens artikel 7.2 en 8.4. van de Regeling toezicht en handhaving Gedragscode Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De klagers en het Kamerlid zijn op 16 november 2022 gehoord door het College. De gespreksverslagen zijn ter goedkeuring aan de klagers en het Kamerlid gezonden. Partijen zijn in de gelegenheid gesteld om op de verslagen te reageren.

Eén van de klagers heeft de klacht over de registratie van het restaurant per e-mailbericht van 15 december 2022 aangevuld. Deze aanvulling op de klacht is op 9 januari 2023 gemaïld aan het Kamerlid, om hem in de gelegenheid te stellen hierop te reageren. Namens het Kamerlid is per e-mail van 17 januari 2023 gereageerd op de aanvulling van de klacht. Daarna heeft het College het onderzoek gesloten.

Standpunt klagers

Het standpunt van klagers luidt samengevat en zakelijk weergegeven:

Klacht 1

Niet registreren in het nevenactiviteitenregister

Het Kamerlid heeft nagelaten zijn belang in het restaurant te registreren. In de media is naar buiten gekomen dat het Kamerlid met zijn investeringsmaatschappij enig aandeelhouder was in het restaurant. Deze nevenactiviteit is echter niet geregistreerd in het nevenactiviteitenregister. Volgens klagers heeft het Kamerlid betoogd dat hij deze nevenactiviteit niet hoefde te registreren, omdat hij de b.v. 'op afstand heeft gezet' via een zogeheten stichting administratiekantoor (STAK) en het alleen maar verlies heeft geleden. De klagers vinden dat dit niets afdoet aan de registratieplicht. Het Kamerlid heeft wel geregistreerd dat hij een belang heeft in vastgoedkantoor Cleverstone, maar nagelaten te vermelden dat hij aandeelhouder is van het restaurant. Zeker nu hij woordvoerder was tijdens de debatten over

COVID, had hij alle schijn van belangenverstremgeling moeten voorkomen. Klagers willen dat het Kamerlid zijn (registratie)verplichtingen nakomt en transparant is over al zijn belangen, ongeacht of deze op afstand zijn geplaatst.

Klagers weten niet of het Kamerlid daadwerkelijk (neven)inkomsten heeft genoten uit het restaurant. Het Kamerlid heeft gesteld dat er alleen verliezen zijn geleden en dat er geen inkomsten zijn genoten. De klagers zijn bereid om het Kamerlid daarin te geloven en zij hebben ook geen aanwijzingen of bewijzen waaruit iets anders volgt. Klagers menen echter dat met het oog op de coronamaatregelen ook het 'niet genereren van inkomsten' als financieel belang gekwalificeerd kan worden.

Wel is per e-mail informatie toegezonden dat het restaurant onder de statutaire naam STYL BV voorschotten heeft ontvangen aan NOW-steun. In 8 aanvraagperioden tijdens de coronapandemie is er NOW-steun aangevraagd en zijn er voorschotten ontvangen, variërend van € 9.516,-- tot € 25.842,--. Het Kamerlid heeft bijvoorbeeld in een debat van 29 september 2021 gepleit voor NOW-steunpakketten voor ondernemers en om de NOW-steunpakketten te hervatten. Volgens klager onderstreept het voormelde het belang van het melden van het aandeel in het restaurant.

Klacht 2

Niet zelfisoleren/geen quarantaine na positieve COVID-test

Klagers geven aan dat het Kamerlid in een whatsappbericht aan de partij heeft gemeld dat hij op 28 maart 2021 positief is getest op Corona. Kort daarna is het Kamerlid naar eigen zeggen twee keer negatief getest. Het Kamerlid heeft op 1 april 2021 deelgenomen aan de Kamervergadering. Klagers vinden dat het Kamerlid, ongeacht de negatieve tests, na de positieve test op 28 maart 2021 vijf dagen in quarantaine/zelfisolatie had moeten gaan. Dit beleid gold op dat moment namelijk voor alle burgers in Nederland. Klagers stellen tevens dat de huisregels van de Kamer zijn overtreden. Zij vinden dat het Kamerlid, met een voorbeeldfunctie, zich aan de regels heeft te houden, alsook dat hij het gezag en de waardigheid van de Kamer heeft aangetast door dit niet te doen.

Standpunt Kamerlid

Het standpunt van het Kamerlid luidt samengevat en zakelijk weergegeven:

Klacht 1

Niet registreren in het nevenactiviteitenregister

Het Kamerlid vindt dat hij de meest vergaande vorm van transparantie betracht. Hij heeft zijn aandelen in investeringsmaatschappij 3FP International 'op afstand gezet' in een zogeheten stichting administratiekantoor (STAK). Hierover heeft hij overleg gehad met de dienst FEZ van de Tweede Kamer. 3FP International heeft een deelneming in het restaurant en wordt bestuurd door twee andere bestuurders. Het Kamerlid heeft geregistreerd dat hij de eigenaar is van 3FP International. Ook de deelneming in vastgoedbedrijf Cleverstone is geregistreerd. Het Kamerlid meent dat daarmee aan de registratieverplichtingen is voldaan. Hij is zelf nooit bestuurder geweest van Cousina en er is ook verder geen directe bemoeienis van hem met de bedrijfsvoering van het restaurant. Hij heeft 3FP International juist op afstand gezet, om belangenverstrengeling te voorkomen.

Het Kamerlid geeft aan dat hij slechts een startende ondernemer wilde helpen door te investeren in het restaurant. Hij heeft geen persoonlijk belang; het restaurant heeft in de drie jaren dat het er is, verliezen geleden. Die verliezen komen niet voor rekening van het Kamerlid. De compagnon en enig bestuurder heeft alle zakelijke beslissingen genomen. Achteraf bezien was het wellicht verstandiger geweest dat hij zijn financieel belang in het restaurant wel had geregistreerd.

Klacht 2

Niet zelfisoleren/geen quarantaine na positieve COVID-test

Het Kamerlid heeft bevestigd op 28 maart 2021 positief te zijn getest voor COVID. Hij had echter geen klachten of symptomen. Hij had zich zekerheidshalve laten testen bij de GGD, omdat hij in aanraking was geweest met iemand die was besmet. Na de positieve testuitslag heeft hij nog twee tests gedaan. Beide uitslagen waren negatief. Hiervan heeft hij overigens geen bewijs voorhanden. Vervolgens heeft hij uitgebreid telefonisch advies ingewonnen bij de GGD. Van dit gesprek heeft hij eveneens geen bewijs voorhanden. Het Kamerlid stelt dat hij volgens de telefonische adviezen van de GGD heeft gehandeld. Omdat hij na de positieve testuitslag twee negatieve testuitslagen had, het op 1 april 2021 de vijfde dag was na de positieve testuitslag en hij ook geen klachten/symptomen had, heeft hij met het oog op zijn positie als fractievoorzitter deelgenomen aan een politiek belangrijk Kamerdebat. Hij was overigens op dat moment niet op de hoogte van het landelijk RIVM-beleid.

Feiten

Klacht 1:

Uit het nevenactiviteitenregister volgt dat het Kamerlid eigenaar is van 3FP International B.V. vanaf 1 januari 2000.

Het opnemen van een deelneming met 3FP International B.V. in Cleverstone B.V. vanaf 6 juni 2017 tot en met 31 juli 2022 is tevens geregistreerd door het Kamerlid.

Het oprichten van een STAK voor de holding 3FP International B.V. vanaf 30 juni 2017 is daarnaast ook geregistreerd.

Uit de openbare informatie volgt dat in de oprichtingsakte van Cousina is vermeld dat het Kamerlid in 2018 € 180.000,00 heeft geïnvesteerd in het restaurant. Daarmee had het Kamerlid 90% van de aandelen in handen.

Door het oprichten van de STAK stonden deze aandelen op afstand.

Het restaurant is inmiddels gesloten. Er zijn geen aanwijzingen dat er inkomsten zijn genoten, of dat er inkomsten zijn ontvangen door het restaurant als gevolg van de NOW-regeling.

Klacht 2:

Op 28 maart 2021 heeft het Kamerlid de uitslag van een COVID-test ontvangen van de GGD en deze was positief. Op 1 april 2021 heeft het Kamerlid deelgenomen aan de Kamervergadering.

Op 1 april 2021 bestonden er geen wettelijke regels; wel waren er door het RIVM COVID richtlijnen opgesteld waaraan heel Nederland dringend was verzocht zich te houden. Deze richtlijn bevatte onder meer de aanbeveling om vijf dagen in zelfisolatie/quarantaine te gaan na een positieve COVID- test. De Kamervergadering waaraan het Kamerlid heeft deelgenomen vond plaats op de vijfde dag na de test, dus binnen de in de richtlijnen genoemde termijn.

Beoordelingskader

Het beoordelingskader wordt primair gevormd door de Gedragscode Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (hierna: de Gedragscode). In de Gedragscode is onder meer vermeld dat deze ziet op al het handelen in het ambt van Kamerlid.

Met betrekking tot de opgave van nevenactiviteiten en eventuele daaruit ontvangen neveninkomsten is gedragsregel 3 aan de orde, zoals die samenhangt met artikel

15.19 van het Reglement van Orde van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en artikel 5 van de Wet schadeloosstelling leden Tweede Kamer. gedragsregel 3 van de Gedragscode luidt: *“Het Kamerlid voldoet aan de registratieverplichtingen die het ambt hem oplegt.”*

Doel van deze regel is de schijn te voorkomen dat het Kamerlid niet onafhankelijk opereert. Als vuistregel in de toelichting op de Gedragscode staat vermeld:

“Als een willekeurig toeschouwer zonder veel omwegen zou kunnen denken dat een bepaalde private omstandigheid van een lid van invloed is op diens stellingname in een publiek vraagstuk, kan het raadzaam zijn deze omstandigheid in het register te doen opnemen.”

Met andere woorden: als een bepaalde nevenfunctie enkel al de schijn wekt dat - door het niet vermelden daarvan - een Kamerlid niet onafhankelijk meer kan handelen, is het geboden om daarover open en transparant te zijn en deze functie in het register te laten opnemen.

Met betrekking tot het overige gedrag waarover wordt geklaagd, wordt getoetst aan gedragsregel 5. Gedragsregel 5 van de Gedragscode luidt: *“Het Kamerlid handelt conform de regels van de Kamer.”*

In de toelichting bij deze bepaling wordt in algemene zin verwezen naar het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden, de Grondwet en diverse andere wetten die indirect of direct zien op de integriteit van de Kamerleden. Verder wordt verwezen naar het Reglement van Orde.

Beoordeling

Klacht 1

-Het niet registreren in het nevenactiviteitenregister

Klagers hebben geklaagd dat het Kamerlid zijn nevenactiviteit, namelijk de financiële deelneming in het restaurant, en de daaruit voortvloeiende eventuele neveninkomsten niet heeft geregistreerd. Het College is van oordeel dat de derde gedragsregel van de Gedragscode zo moet worden gelezen dat het enkel niet registreren van nevenfuncties of nevenactiviteiten reeds schending van deze gedragsregel kan opleveren.

Het College is van oordeel dat het Kamerlid de deelneming in het restaurant in het nevenactiviteitenregister van de Tweede Kamer had moeten (laten) opnemen. Het is op zichzelf prijzenswaardig dat het Kamerlid de deelneming op afstand heeft geplaatst, door middel van de STAK. Dit neemt echter niet weg dat registratie van

deze deelneming, net als die van Cleverstone, zorgvuldiger was geweest, zoals hij zelf ook achteraf tegenover het College heeft aangegeven. Het slechts op afstand zetten van de belangen is onvoldoende om de schijn van belangenverstremming te voorkomen. Er was sprake van deelneming in het restaurant van 3FP International BV van het Kamerlid, vertegenwoordigd door de STAK. In de Gedragscode wordt vereist dat Kamerleden open en transparant zijn en nevenfuncties en nevenactiviteiten registreren wanneer enkel al de schijn kan worden gewekt dat zij niet onafhankelijk meer (kunnen) handelen. Zeker nu het hierbij handelt om een restaurant en het COVID-beleid van de overheid met name voor de horecasector ingrijpende gevolgen had, was registratie op zijn plaats geweest.

De klacht is op dit onderdeel gegrond.

-Het niet registreren van eventuele neveninkomsten uit restaurant Cousina

Het restaurant is inmiddels gesloten. Van neveninkomsten ten gevolge van de deelneming in het restaurant kan daarom op dit moment geen sprake meer zijn.

Er is geen bewijs ingediend waaruit volgt dat er eerder neveninkomsten zijn genoten door het Kamerlid ten gevolge van de deelneming. Het Kamerlid heeft laten weten dat het restaurant door de jaren heen verliezen heeft geleden. Het registreren van neveninkomsten zou aan de orde zijn geweest, als deze waren genoten door het Kamerlid. Er is onvoldoende aanleiding om te twifelen aan wat het Kamerlid hierover naar voren is gebracht. Het standpunt van het Kamerlid impliceert dat er geen neveninkomsten zijn geweest naar aanleiding van zijn deelneming in het restaurant.

Het College heeft over dit onderdeel van de klacht geen oordeel nu de onderliggende feiten niet onomstotelijk kunnen worden vastgesteld.

Klacht 2

-Het niet zelfisoleren/in quarantaine gaan na een positieve COVID-test

De klagers menen dat het Kamerlid in strijd heeft gehandeld met de Gedragscode door deel te nemen aan de Kamervergadering op de vijfde dag na een positieve COVID-testuitslag.

Het College is van oordeel dat Gedragsregel 5 niet is geschonden door het Kamerlid. Er waren wel enkele brieven van de toenmalige Kamervoorzitter aan alle Kamerleden, die refereren aan de COVID-richtlijnen van de RIVM en de voorbeeldfunctie van de Kamerleden. Er waren op 28 maart 2021 c.q. 1 april 2021 echter geen wettelijke regels van kracht op grond waarvan het Kamerlid had moeten zelfisoleren/in quarantaine had moeten gaan. Evenmin waren er op dat tijdstip in de Huisregels relevante bepalingen opgenomen.

De klacht is niet gegrond.

Hoewel de Gedragscode formeel niet is geschonden, overweegt het College ten overvloede dat van het Kamerlid wel verwacht had mogen worden zich aan de geldende COVID-richtlijnen van het RIVM te houden. Op 28 maart 2021 c.q. 1 april 2021 gold de richtlijn om vijf dagen te zelfisoleren/in quarantaine te gaan na een positieve COVID-testuitslag. Er golden in dit kader geen voorbeholden, in de zin van het uitblijven van klachten of symptomen, of negatieve testuitslagen binnen de periode van zelfisolatie. Kortom, van elke burger werd verwacht om zich na een positieve COVID-testuitslag aan die richtlijn te houden. Gelet op zijn voorbeeldfunctie had het Kamerlid de voorgeschreven termijn thuis moeten blijven/in zelfisolatie moeten gaan, aangezien deze aanbevelingen voor heel Nederland golden. Het College is echter van oordeel dat het gezag en de waardigheid van de Kamer door zijn gedrag niet in ernstige mate is geschonden.

Conclusie

Klacht 1:

Het College concludeert dat het Kamerlid gedragsregel 3 van de Gedragscode heeft overtreden door zijn nevenactiviteit, de deelneming in het restaurant, niet te registreren.

De klacht is op dit onderdeel gegrond.

Waar het de gestelde neveninkomsten betreft heeft het College geen oordeel.

Het College acht het niet opportuun in dit geval een sanctie aan te bevelen.

Klacht 2:

Bij gebreke aan een wettelijk voorschrift is de vijfde regel van de Gedragscode niet overtreden.

De klacht is op dit onderdeel niet gegrond.

Aldus geoordeeld door het College van onderzoek integriteit Tweede Kamer,

Den Haag, 19 oktober 2023

College van onderzoek integriteit Tweede Kamer

collegeintegriteit@tweedekamer.nl